

desværre ikke udtømmende) udnyttelse af den foreliggende, ikke særlig omfattende litteratur, og som ikke føjer noget til det allerede kendte.

I den store sammenhæng er dette dog en mindre indvending imod en meget vellykket udgivelse, som fortjener en vid udbredelse både internationalt og i de nordiske lande. Den er glimrende oversat af Thomas Munch-Petersen.

Nikolaj Petersen

Poul Erik Mouritzen & Henrik Toft Jensen (red.), *Samspeilet mellem Staten og Kommunerne*, København: Samfundsvidenskabeligt Forlag, 1984, 283 s., 170,00 kr.

Som et beskedent efterdønningsskvulp efter bekendelseslitteraturbølgen skal anmelderen røbe, at han i skrivende stund undrer sig over, at han påtog sig at anmelde en reader med ikke færre end 11 enkeltbidrag på trods af erfaringer med lignende opgaver tidligere.

Det volder mig stadig vanskeligheder at finde ud af, hvor vægten skal lægges ved anmeldelse af en reader. På den begrænsede plads, der er til rådighed for en anmeldelse, er det lidt af et kunststykke at give læseren et indtryk af både bogen som en helhed og af de enkelte bidrag hver for sig.

Bedre bliver det selvfølgelig ikke af, at jeg også meget gerne vil benytte mig af lejligheden til at diskutere berettigelsen af at udgive artikelsamlinger i bogform.

Dette er jo en klar tradition på politologiens hovedsprog engelsk. Men her er udbuddet af muligheder sammenlignet med danske forhold unægteligt noget større, således at en redaktør har betydeligt bedre grundlag for at udgive en reader med et tydeligt helhedsspræg og en klar sammenhæng mellem de optagne bidrag. Ofte vil redaktøren kunne sikre dette ved en udvælgelse blandt foreliggende artikler i en righoldig tidsskriftlitteratur og seminar- og conferencebidrag.

Stillet over for en dansk reader med udelukkende originalbidrag om kommunevæsen fristes man til at spørge, om det havde været mere nærliggende at søge disse publiceret gennem tidsskrifter. Udgivelsen i bogform kan retfærdiggøres med, at der er få muligheder for at publicere i danske fagtidsskrifter.

Fordelen ved tidsskriftpublicering ville have været, at der ikke skulle have været søgt at tilvejebringe en sammenhæng mellem artiklerne ud over, hvad en eventuelt temabestræbelse havde tilsagt.

Redaktørerne har tilsyneladende haft en ambition om en sammenhængende dækning af de væsentlige sider af dansk kommunalvæsen, hvilket især indholdsfortegnelsen indicerer. Men det virker, som om forhåndenværende og til formålet specielt tilvejebragte søm ikke ganske formår at leve op til intentionerne om helhed og sammenhæng. I hvert fald sidder jeg efter læsningen tilbage med en fornemmelse af, at resultatet ville have været bedre, hvis redaktørerne selv havde forsøgt at skrive bogen uden at være afhængige af bidragsydernes forskellige baggrund og ønske om i enkeltbidraget at præsentere en selvstændig helhed.

Jeg har ikke i nogen bog set så mange næsten enslydende konstateringer af den i dansk politik så almindeligt kendte overordnede målsætning om decentralisering

desværre ikke udtømmende) udnyttelse af den foreliggende, ikke særlig omfattende litteratur, og som ikke føjer noget til det allerede kendte.

I den store sammenhæng er dette dog en mindre indvending imod en meget vellykket udgivelse, som fortjener en vid udbredelse både internationalt og i de nordiske lande. Den er glimrende oversat af Thomas Munch-Petersen.

Nikolaj Petersen

Poul Erik Mouritzen & Henrik Toft Jensen (red.), *Samspeilet mellem Staten og Kommunerne*, København: Samfundsvidenskabeligt Forlag, 1984, 283 s., 170,00 kr.

Som et beskedent efterdønningsskvulp efter bekendelseslitteraturbølgen skal anmelderen røbe, at han i skrivende stund undrer sig over, at han påtog sig at anmelde en reader med ikke færre end 11 enkeltbidrag på trods af erfaringer med lignende opgaver tidligere.

Det volder mig stadig vanskeligheder at finde ud af, hvor vægten skal lægges ved anmeldelse af en reader. På den begrænsede plads, der er til rådighed for en anmeldelse, er det lidt af et kunststykke at give læseren et indtryk af både bogen som en helhed og af de enkelte bidrag hver for sig.

Bedre bliver det selvfølgelig ikke af, at jeg også meget gerne vil benytte mig af lejligheden til at diskutere berettigelsen af at udgive artikelsamlinger i bogform.

Dette er jo en klar tradition på politologiens hovedsprog engelsk. Men her er udbuddet af muligheder sammenlignet med danske forhold unægteligt noget større, således at en redaktør har betydeligt bedre grundlag for at udgive en reader med et tydeligt helhedspræg og en klar sammenhæng mellem de optagne bidrag. Ofte vil redaktøren kunne sikre dette ved en udvælgelse blandt foreliggende artikler i en righoldig tidsskriftlitteratur og seminar- og conferencebidrag.

Stillet over for en dansk reader med udelukkende originalbidrag om kommunevæsen fristes man til at spørge, om det havde været mere nærliggende at søge disse publiceret gennem tidsskrifter. Udgivelsen i bogform kan retfærdiggøres med, at der er få muligheder for at publicere i danske fagtidsskrifter.

Fordelen ved tidsskriftpublicering ville have været, at der ikke skulle have været søgt at tilvejebringe en sammenhæng mellem artiklerne ud over, hvad en eventuelt temabestræbelse havde tilsagt.

Redaktørerne har tilsyneladende haft en ambition om en sammenhængende dækning af de væsentlige sider af dansk kommunalvæsen, hvilket især indholdsfortegnelsen indicerer. Men det virker, som om forhåndenværende og til formålet specielt tilvejebragte søm ikke ganske formår at leve op til intentionerne om helhed og sammenhæng. I hvert fald sidder jeg efter læsningen tilbage med en fornemmelse af, at resultatet ville have været bedre, hvis redaktørerne selv havde forsøgt at skrive bogen uden at være afhængige af bidragsydernes forskellige baggrund og ønske om i enkeltbidraget at præsentere en selvstændig helhed.

Jeg har ikke i nogen bog set så mange næsten enslydende konstateringer af den i dansk politik så almindeligt kendte overordnede målsætning om decentralisering

og udstrakt lokalt selvstyre! I en monografi ville det være blevet betragtet som en utilladelig gentagelse, som ikke ville have passeret.

Omvendt vil bidragyderne til enhver tid kunne forsvare huller og undladelses-synder med, at 20 sider ikke levner tilstrækkelig plads til en bredere og dækkende behandling af den for bidraget opstillede problemstilling med inddragelse af allerede foreliggende litteratur og viden om emnet. Eller den enkelte bidragyder kan henvise til, at dette eller hint måtte eller kunne forventes være behandlet af andre bidragydere.

Der er ikke lagt skjul på, at enkeltbidragene har forskellig baggrund. En del er udsprunget af projektet "Statslig styring, lokalsamfund og kommunalpolitik. En undersøgelse af det kommunale selvstyre under pres". Et par har baggrund i specialeopgaver og andre i administrative erfaringer. To eller tre bidrag forekommer baseret på litteraturstudier til formålet. Hvis hver enkelt bidragyder alene er forpligtet af sin egen specielle baggrund, er det naturligvis ikke underligt, at man savner opfyldelse af den for monografier sædvanlige forpligtelse til at dække det pågældende område på en rimelig måde.

Umiddelbart kan det virke, som om bogen repræsenterer en modernisering af kommunalforskningen gennem frigørelse fra kommunalreformens problemkompleks, som naturligt nok i en lang periode dominerede kommunalforskningens problemstillinger uden den store fornyelse. Men en del af denne effekt må nu nok tilskrives flere bidragydernes forsømmelser med at sætte deres behandling i relation til allerede gennemført forskning og udgivet litteratur på området.

Eksempelvis undlader en af redaktørerne Henrik Toft Jensen sammen med Margit Helle Thomsen at nævne den første danske undersøgelse på det behandlede område, som i øvrigt nærværende tidsskrift har æren af at have bragt til offentlighedens kundskab. Og Marius Ibsen og John Nørregaard ofrer end ikke en henvisning til den omfattende forskning, som foreligger omkring tilskudssystemet.

Søren Villadsen er tildelt opgaven at behandle samspillet mellem staten og kommunerne teoretisk i et makroperspektiv, mens den anden redaktør Poul Erik Mouritzen selv har påtaget sig en behandling af samme emne i mikroperspektiv. Man savner dog en nærmere begrundelse for, at mikroperspektivet kan hente sin forsknings- og praksisbaggrund i dansk arbejde, mens makroperspektivet beskrives på engelsk, tysk og fransk baggrund, uden at bidragyderen tilsyneladende har opdaget forskning eller anden relevant beskæftigelse i Danmark omkring de spørgsmål, han rejser, og emner, han behandler.

Jørgen Søndergaard supplerer de to nævnte bidrag med en behandling af de normative aspekter.

Marius Ibsen og John Nørregaard beskriver et nyt program for det statslige tilskudssystem til kommunerne. Forsøget på at placere dette i et forsknings- og historisk perspektiv er begrænset og næppe heller af bidragyderne set som en forpligtelse.

Fra administrationsdepartementets turnusprojekt og regelsaneringsarbejde bringer Knud Andersen og Arne Rolighed stof til flere "Men nu til noget helt andet"-udsendelser. Deres emne er regelsystemet, og bidraget illustrerer behovet for regler om regler!

Andre sider af statens styring af kommunerne behandles af henholdsvis Jesper Friisberg og Peter Bogason.

Det er i og for sig interessant nok at se budgetsamarbejdet vurderet i politisk historisk sammenhæng. Men man kan som læser føle sig noget svigtet, når det overlades til én selv at sammenholde dette perspektiv med den sikkert lige så interessante sammenhæng mellem budgetsamarbejdets udvikling på den ene side og den internationale og nationale økonomiske udvikling på den anden side. Specielt i perioden efter 1973 forekommer den økonomiske udvikling at spille en væsentlig rolle for budgetsamarbejdet både direkte og indirekte gennem indflydelse på den politisk historiske udvikling.

En sammenligning mellem skole- og socialplanlægning, som påviser, at i hvert fald skoleplanlægningen ikke kan beskrives dækkende ved det traditionelle rationalistiske planlægningsparadigme, er et lovende udgangspunkt. Men når der kun bliver plads til at konstatere et behov for, at der må ske ændringer i centraladministrationens praksis for planlægningsanvisninger, efterlader det en fornemmelse af, at bogen har spredt sig over for meget til at kunne gøre noget, om ikke færdigt, så dog bringe det ud over udgangspunktstadiet. Så nye er de rejste problemstillinger ikke, at det skulle være umuligt eller for tidligt.

Jesper Christensen har en spørgeskemaundersøgelse som grundlag for en behandling af tilfredsheden med Kommunernes Landsforening. Den gennem undersøgelsen påviste tilfredshed ligner et overraskende/misvisende/forkert resultat i betragtning af KLs alvorlige indre spændinger og sprængningstendenser, som kunne tyde på, at virkeligheden har overhalet det anlagte projektdesign.

Bogens styrke er dens bredde. Men er det en rimelig udgivelsespolitik på flere af de behandlede emner at efterlade læseren med en "fortsættes i næste nr."-fornemmelse?

Ole Nørgaard Madsen

J. Ørstrøm Møller, *Fremtidens udfordring – økonomisk, socialt og teknologisk*, København: Akademisk Forlag, 1983, 241 s., 130,00 kr.

Ørstrøm Møller har med denne bog fremlagt et debatoplæg om industrisamfundets opbrud og fremtoningen af et kommende informations- og kommunikations-samfund. Debatten om det post-industrielle samfund eller servicesamfundet er ikke ny, men den har fået en opblussen i de seneste år, blandt andet i forbindelse med udviklingen og nyttiggørelsen af mikroelektronikken eller informationsteknologien. I forhold til denne debat markerer nærværende bog sig især på to måder. For det første søger den at beskrive og forklare, hvordan og hvorfor det nuværende industrisamfund må ændres, og for det andet søger bogen at give et sammenhængende billede af det kommende samfund. Og som et debatoplæg om disse emner må bogen absolut hilses velkommen.

Bogens første del behandler industrisamfundet i opbrud, og det er bogens mest helstøbte del. På ca. 140 sider lykkes det forfatteren at fremstille så væsentlige problemer som den økonomiske og befolkningsmæssige udvikling, råvareproble-